

## Per la culpa

Hi ha un poder, en la nostra vida normal, que observa, adverteix i critica les nostres intencions, i que en la seva forma regressiva apareix en el deliri d'observació. Una instància, la consciència moral, que és l' encarregada de vigilar el jo actual amb l'ideal. Davant una prohibició, o obstacle, es dispara aquesta tendència a la repressió -que com procés Freud compara a la consciència moral- i que seria l'encarnació de la crítica parental o social. Els mandats i prohibicions de pares, mestres i autoritats, conserven la seva eficàcia en aquest jo i el seu ideal a aconseguir, en qualitat de consciència, o de censura moral.

Per al psicoanàlisi no es tracta de l'existència d'uns continguts morals, ni la consciència moral respon al que en el passat els pares van dir a favor o en contra. La consciència moral no és conscient. Treballa a favor de la repressió i per tant d'aquells continguts inconscients, que són totalment aliens al jo. De totes maneres, quan parlem de sentiments de culpa, sí es tracta d'una culpa conscient, que a més sabríem adjudicar-la a determinada acció o omissió que ens la va provocar. Aquest sentiment de culpa és en realitat un obstacle, no només a continuar l'acció o a evitar el sofriment, sinó que és un obstacle a la veritable culpa, que és inconscient i que no se sent. En realitat, ens sentim culpables perquè així ens justifiquem per a no saber gens del que realment ens altera o ens afecta.

La culpa que transcorre inconscientment, és culpa edípica, és a dir, està en relació als continguts inconscients del gaudi amb la mare i l'assassinat del pare. Temps constitutius del subjecte psíquic, que com efecte de la repressió primordial, instaura el no voler saber gens d'això, i així, d'aquesta manera, és com produeix efectes en la consciència. El jo sent culpa per la seva total incomunicació amb l'això, amb el reprimat i per contra, per la seva gran comunicació amb el super-jo.

Hi ha una dimensió del complex d'Èdip que està lligada a l'ideal del jo i és la funció per la qual el subjecte assumeix la masculinitat o la femineïtat, i hi ha altra dimensió, que és la lligada al super-jo, que representa, en la seva relació amb el jo, la prohibició («Exactament com el teu pare no has de ser») i per tant el permès («Així com el teu pare has de ser») i tot això en relació a aquesta història en les relacions amb els pares a les quals el subjecte psíquic no pot renunciar i per això, a costa de la pèrdua d'aquestes relacions, és a dir, a costa de la repressió, instaura aquesta instància psíquica del

**super-jo i que està caracteritzat per la seva severitat i crueltat, en l'imperatiu de l'impossible, almenys sota el règim de la llei fálica: gaudir amb la mare, amb dones Ding.**

**Freud ens parla de diversos tipus de caràcter, descoberts en la labor analítica i es refereix, per exemple, als «delinqüents per sentiment de culpabilitat», fent referència a aquelles persones que només cometent delictes (o realitzant el prohibit) aconseguen un alleugeriment a la culpa, que per ser inconscient, d'ella només es coneixen els efectes en la consciència, és a dir, la necessitat una vegada i una altra de cometre delictes.**

**Culpa inconscient, llavors, que ens donaria llum per exemple en les aules en les quals amb tanta freqüència trobem joves que no poden deixar de ser castigats perquè només això, el càstig, els calma. O bé, la culpabilitat que treballa a favor de la malaltia. Quan Freud ens explica el mecanisme del fenomen histèric i ens parla de la identificació de la pacient a una tos, ens diu que el símptoma expressa la inclinació eròtica cap al pare i realitza (de la mare) desitjada, però des de la culpabilitat: sofreix perquè ha substituït a la seva mare.**

**Un altre exemple ens brinda la neurosi obsessiva, una de les estructures clíniques freudianes, en la qual queda reflectit en un grau, diríem exagerat, l'existència de la culpa inconscient, de manera que el jo malalt es defensa amb formacions reactives com per exemple amb una hipermoralitat, de la culpa per alguna cosa que no va fer, per un gaudi consumat fantasmàticament i pel qual es castiga.**

**Tenir en compte la culpabilitat inconscient, que tant de manera normal en el subjecte sa com de manera exagerada en la malaltia, segons ens diu el tots i provoca actes nocius o delictius per al propi subjecte i per a la societat, ens permetria una comprensió i per tant una actuació diferent amb aquests subjectes. Joan Ramon Soto**